

Actus est ratio intelligendi, & cognoscendi.

A Prop. 1.

V MITVR ista propositio ex. 9. Primæ philosophiæ. tex. com. 20. ubi incipit textus. *¶* intelliguntur autem diagrammata actu *¶* ubi adverte quod cum actus & potentia, ut dicit Commen. primo de Anima. comen. sexto, sunt differentie entis uals de opposita, & circunt omne genus. & quia oppositorum opposita sunt proprietates: sicut actus est ratio cognoscendi, sic potentia est ratio occultationis, ex quo infero, quod intelligibilitas non est passio per se primo cõpetens enti sub ratione qua ens: sicut Scotus quandoq; opinatus est: sed est passio per se primo cõpetens enti in actu, quatenus est in actu: nam stat aliquid secundum se participare rationem entis: quod tamen secundum se non participat rationem intelligibilitatis, quod ostenditur de prima materia, quæ secundum se considerata est ens: ut clarissime deduci potest ex his quæ habet Philosophus primo Physic. tex. comen. 79. ubi ponit differentiam inter essentialiam materiam secundum se, & ipsam priuationem: quoniam differentiam ignorauit Plato: ex hoc non distinxit inter materiam, & priuationem: nam materia est ens, & est proprie substantiam aliquid: sed priuatio non ens per se, unde Commen. ibi in comen. inquit, quod priuatio non est accidens, ne dum ut sit substantia. patet autem quod ibi comparatur nuda essentialia materiam ad priuationem. Et confirmatur, quia Commen. in primo capitu. de Substantia orbis, ponit differentiam inter materiam, & potentiam materiam, pernes hoc quod materia est de numero entium per se: sed potentia est de numero entium ad alterum, ubi nuda essentialia materiam comparatur ad ipsam potentiam. Nec obstat si dicatur quod materia non est ens per se, sed per formam: quia licet materia non sit, nec esse possit naturaliter in effectu, seu in actu sine forma: quia, ut scribit Commen. in secundo Physic. comen. 12. sequeretur quod illud quod non est in actu, esset in actu: tamen entitas formæ non est causa entitatis materiam, sed est diuersa ab illa materia: igitur per propriam rationem includit rationem entis: tamen per propriam rationem non est primo cognoscibilis, sicut colligitur de mente Philosophi septimo Metaphysic. tex. cõ. 35. ubi habet quod materia secundum se est ignota. & primo Physic. tex. com. 69. subiecta, inquit, natura sensibilis est per analogiam, aut Commen. reddit causam distans. ista natura subiecta substantie, non potest intelligi per se, cum non sit aliquid in actu habens quidditatem. Ex quibus uerbis elicitur primo quod non quilibet actus est ratio intelligendi: actus enim substantiæ, siue hypostaticus, qui est ipsius singularis, non est prima ratio intelligibilitatis: sicut opinati sunt nominalles, qui posuerunt singulare esse primo cognitum ab intellectu: quod tamen in uia Peripateticorum locum non habet. nam ut recitat Commen. in tertio de Anima. comen. 36. ex sententia Aemepacis fuit magna difficultas utrum intellectus intelligat singulare. & Aristot. in tertio de Anima. tex. comen. nono, & expositores multum laborant in declarando modum, quo intellectus intelligit singulare. Similiter etiam actus entium

Contra Scotum.

B

C

Contra nominalles.

tius, quem posuit Henricus de gandano, & Scotus post ipsum, non est prima ratio intelligendi, si dabilis est talis actus: nam materia secundum ipsos per se est in actu entitatio: & tamen non est secundum se intelligibilis. Similiter etiam intelligibilitas non insequitur adum medium inter puram potentiam, & actum purum: nam orbis secundum Auer. in libro de Substantia orbis, est quedam natura media inter puram potentiam, & actum purum: & dicitur materiam in actu, & subiectum: & tamen non per se intelligibilis, nec habet de se rationem intellectum in actu, ut dicit Commen. primo Cœli. com. 95. Orbis enim seclusa intelligentia non est natura composita ex materia & forma, nec de se principium alicuius operationis, qua mediante cognosci possit. Actus igitur qui est forma, & quidditas, & est per se principium operationis, est ratio per se prima intelligibilitatis. forma enim, ut inquit Comen. primo Cœli, est subiectum uniuersalitatibus: & uniuersalitate secundum Aristot. secundum de Anima. tex. comen. 66. est obiectum intellectus, & singulare ipsius sensus: hoc etiam habet Auer. ex preface in disputatione sexta, in libro de struc. in solutione sexti dubii, & ideo forma à Philosopho nuncupatur ratio, & quod quid erat esse rei. secundum igitur regulam Aristot. in primo Posteriorum analyticorum, in cap. de uniuersali. illa passio primo competit alicui quæ ita se habet, quod quicquid competit ratione eius competit: & ipso primo posito ponitur, & ipso primo remoto primo remouetur. sed actus qui est quidditas posita ratione eius immediate ponitur intelligibilis, & remota ratione eius, qualibet alia ratione remanente remouetur. sicut ut patuit in exemplo de prima materia, quæ cum non sit actus qui est quidditas, licet ens sit: est tamen occulta ad formam, aut ad habes formam: sicut scribit intellectus, & non potest cognosci nisi per analogiam ad formam, aut ad habens formam. sicut scribit Commen. in libro de Substantia orbis, & in duodecimo Metaphysic. in comen. 14. quod quomodocumque sit intelligendum, infra declarabo, cum de materia loquar.

D

E

E

Tex. 11.

Actus est qui separat, & distinguit.

PROPOSITIO est Philosophi in septimo Primæ philosophiæ. tex. com. 49. uerum est principaliter: nam etiam quandoq; aliqua, distinguuntur non solum per formas, ueritatem & per materiam. & licet materia non sit prima ratio distinguendi, potest tamen esse, ut stat sub forma esse distinctiua. dantur enim materiam propria sicut & formæ proprie, unde materia prima in se confiderata non est distinctionis principium, in fundamento enim nature nihil est distinctum: ut patet primo Metaphysicæ secundum translationem arabicam, in tex. comen. decimo septimo. materia autem secunda potest esse distinctiua, & hoc trahit à forma si bene consideras. & pro hoc uide octauo Metaphysic. tex. comen. 11. & 12. Metaphysic. tex. comen. 27. Amplius autem propositio uera est in superpositis, talia enim principaliter non distinguuntur nisi per formas. Principia autem distinctiua non oportet quod per alios actus, aut formas distinguantur: tunc enim esset processus in infinitum in ipsis differentiis. Vnde regula est, quod omnis distinctio rerum differentium reduciat ad aliqua primo Theorema.

Prop. 2.

I

F

Contra

A